

здоровоохоронних і природоохоронних заходів. Людина здатна дивитися на своє тіло як на "зовнішній" об'єкт так само, як вона дивиться на елемент навколишнього природного середовища, і сприяти його удосконаленню або руйнуванню. Усе це й викликає систему зусиль людини, які спрямовані на підтримку здоров'я свого тіла і профілактику захворювань (фізична культура, гігієна життя і праці, харчування, духовна підтримка організму тощо). А з іншого боку, людина є об'єктивно тісно поєднана з навколишнім середовищем (повітря, харчування, світло сонця, енергетичний обмін тощо), а це також могутній чинник впливу на здоров'я її організму [3].

Велику роль в нормалізації стосунків людини з Природою відіграє розвиток її здатності до самоподолання, саморегуляції і саморегламентации. В кінцевому рахунку у сфері свого самозбереження і збереження навколишнього природного середовища людина може досягнути лише внаслідок цілеспрямованого духовно-естетичного спілкування з природою. Сучасні масштаби екологічних змін створюють реальну загрозу для життя людей. Інтенсивна вирубка лісів, засміченість та забруднення довкілля, неконтрольоване використання природних ресурсів приводить до поступового зникнення окремих унікальних видів флори і фауни та використання екологічних криз.

Саме тому, одним з важливих напрямків діяльності Національного природного парку «Нижньосульський» (Черкаська та Полтавська обл.), спрямованих на захист та збереження природних ресурсів і навколишнього середовища, є еколого-освітнє виховання населення, підвищення рівня екологічної культури та свідомості особистості, любові до природи та вміння берегти її багатства, а також формування у людей навичок природоохоронної діяльності.

Оскільки екологічна освіта, яка проводиться в національному парку, і виховання мають безпосередній зв'язок із процесами державотворення та національного відродження України, завдання працівників та адміністрації в цілому полягає в тому, щоб формувати у підростаючого покоління вміння та навички мислити і діяти по новому, з почуттям екологічної відповідальності. А це можливо лише за умови переорієнтації кожного вихованця на самопізнання і саморозвиток, самореалізацію й самостійність.

Література

1. Екологія. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНСУ, 1999.- 152 с.
2. Ковальчук Г. Виховання екологічної свідомості. - Початкова школа, 2000, №10, с. 18-20
3. Концепція неперервної екологічної освіти та виховання в Україні // Інформаційний збірник міністерства освіти України.-1995. №14.-С.4-5.
4. Івончик Г.Ф. Пенькова О.І. Про деякі аспекти екологічної освіти школярів: Соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови. /За ред. В.Л. Андрущенка.-К.,1997.
5. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям //Вибрані твори. В 5-ти т. Т.3, С. 7-282.- К., 1977.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 7 КЛАСУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

*А.О. Слободян, С.Г. Кобернік
Київ, Україна*

В сучасних умовах розвитку шкільної освіти культура мовлення та спілкування школярів є вагомим складником загальної культури, одним із найважливіших показників рівня його розвитку. Сьогодні школа повинна не лише дати учням певний обсяг знань і вмінь, а й сформувати людину, здатну творчо мислити, самостійно приймати рішення, мати свою позицію, брати на себе відповідальність, адаптуватися до умов життя і швидко змінювати соціальні ролі, тобто бути компетентною. Щоденно спілкуючись з учнями, учитель має формувати їхню мовну культуру та здійснювати мовне виховання. Адже спілкування в процесі вивчення того чи іншого предмета є міцною базою формування світогляду, національної свідомості, культури співіснування, любові до рідної землі, знань про український етнос.

Вивченню комунікативних здібностей присвячено багато робіт зарубіжних і вітчизняних дослідників, у яких представлені різні аспекти цієї проблеми. Найбільш дослідженим є вивчення природи та форм прояву комунікативних здібностей і закономірностей їх розвитку (Батаршев А.В., Дьяченко В.К., Гез Н.І., Казарцева О.М., Петровська Л.А., Петрушін С.В., Прозорова Е.В., Федоренко Ю.П. та ін.). На сьогодні багато уваги приділяється проблемі формування комунікативної компетентності у контексті розвитку освітньої системи (Ананьев Б.Г., Вятютнев М.Н., Голант Є.Я., Коган О.А., Пометун О.І. та ін.) [1].

Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Вона передбачає вміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти і бути зрозумілим для партнера спілкування. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми.

Людина з народження спілкується з іншими людьми, але часом люди, які мають високі

досягнення до вивчення явищ матеріального світу, виявляються безпорадними у сфері міжособистісних стосунків, тому учень має вивчати правила взаємодії з людьми, щоб стати соціально повноправним членом суспільства. Таким чином, поняття комунікативної компетентності є дуже важливим для школяра.

Компетентність – це певна характеристика поведінки, домінуюча форма активності особистості, сформованість відповідних навичок і вмінь, ступінь освоєння певної діяльності. Серед ключових компетентностей (соціальна, полікультурна, творча, інформаційна, самоосвітня) саме комунікативній належить значна роль, тому що вона формує культуру усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження [2].

Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми. Таким чином, розвиток комунікативної компетентності учня є актуальною проблемою сьогодення, вирішення якої має важливе значення як для кожної конкретної людини, так і для суспільства в цілому.

У процесі становлення особистості розвиток комунікативної компетентності здійснюється за рахунок різних джерел: ідентифікація з дорослими, засвоєння культурної спадщини, спостереження за поведінкою інших людей, програвання в уяві комунікативних ситуацій. Основними напрямками формування комунікативної компетентності є: соціальний досвід народної культури, знання мов спілкування, досвід міжособистісного спілкування. Сучасний стан суспільних процесів дозволяє констатувати той факт, що формування комунікативної компетентності не відповідає вимогам соціальної дійсності. Тому сьогодні завданням освіти є також утвердження людини як вищої соціальної цінності, найповніше розкриття її здібностей та задоволення різноманітних освітніх потреб, забезпечення пріоритетності загальнолюдських цінностей, гармонії стосунків людини і навколишнього середовища, суспільства і природи [3].

На базі спеціалізованої школи №239 нами було проведено опитування вчителів та учнів 7-х класів. Аналіз шкільної практики показав, що серед причин, які гальмують формування і розвиток комунікативних навичок школярів передусім слід назвати відсутність організаційних умов для повноцінної комунікативно-комфортної життєдіяльності школярів, а саме, діалогової взаємодії в системі «вчитель-учень», «учень-учень», оскільки традиційний урок передбачає використання здебільшого монологів учителя.

На уроках географії вчитель дає велику кількість інформації, вчить учнів характеризувати різні географічні об'єкти, намагається сформувати зацікавленість до навчального предмета. Тому завданням педагога в сучасній школі є не лише наголосити на правильності визначень географічних понять, а також навчити школярів самостійно і грамотно "читати" географічну карту, а головне допомагати в опануванні вмінь грамотно формулювати та висловлювати свою думку, грамотно вести діалог. Учитель зобов'язаний дбати про культуру мовлення та письма учнів, адже це відображає рівень їхнього мислення. Готуючись до уроків, потрібно не лише продумати зміст та порядок пояснення нового матеріалу, а підібрати правильні слова, описові характеристики, аби повноцінно донести до дітей потрібну навчальну інформацію. При цьому потрібно все це оздобити образністю і емоційністю, щоб стимулювати дітей до активної пізнавальної діяльності [4].

Тому для формування комунікативних навичок учнів слід більше уваги на уроці приділяти усному опитуванню та використовувати інтерактивні методи («мікрофон», розумовий штурм, робота в парах чи групах, рольові ігри, навчальні диспути, дебати, турніри). Слід більше залучати школярів до самостійної навчальної діяльності. Однією з поширених форм самостійної роботи учнів є підготовка повідомлень та доповідей. Ефективним є також застосування нестандартних форм проведення уроку, зокрема у вигляді навчальної конференції, географічної вікторини, рольової гри.

Крім того, вчителі географії готують школярів до виступів на засіданнях гуртків, загальношкільних конференціях, до захисту робіт МАН. У процесі підготовки наукового повідомлення педагог обов'язково працює з учнем над змістом виступу, його лексичними, фразеологічними та граматичними особливостями [5].

Під час проходження педагогічної практики в спеціалізованій школі №239 м.Києва нами було апробовано з позитивним результатом ефективність формування навичок комунікативної компетентності за допомогою впровадження елементів навчальної конференції на уроках географії у 7 класі в процесі вивчення курсу «Географія материків і океанів».

Література

1. Гальцева Т.М. Психологічна допомога вчителям при застосуванні активних методів навчання / Т.М. Гальцева // Відкритий урок, 2003. – № 13 – С. 15.
2. Заброцький М.М., Максименко С.Д. Комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування / М.М. Заброцький, С.Д. Максименко – К.–Житомир: Волинь, 2000. – 32 с.
3. Петрушин С.В. Социально-психологический тренинг в многочисленной группе как метод развития коммуникативной компетентности / С.В. Петрушин – С-П.: Питер, 2004. – 140 с.

4. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О.І. Пометун // Рідна школа, 2005. – №1. – С. 65–69.

5. Федченко Л.М. Мовленнєва культура учнів на уроках географії / Л.М. Федченко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – №37. – 2010. – С. 3-7.

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЕКОЛОГІЇ В ПОЛТАВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

*Н.О. Смоляр, О.Р. Ханнанова
Полтава, Україна*

У зв'язку зі зростаючим антропогенним навантаженням на навколишнє природне середовище, що пов'язано із забезпеченням життєдіяльності сучасної людини, досить гостро постає проблема збереження біологічної різноманітності, що можливе лише за умови екологізації всіх сфер діяльності людини. Вирішення екологічних проблем доквілля, або ж призупинення негативного антропогенного пресингу на навколишнє середовище значною мірою залежить від екологічної грамотності населення і рівнів екологічної культури кожної людини. Саме тому серед сучасних природоохоронних концепцій першочергово постають завдання екологічної освіти та виховання сучасної людини.

Сучасний стан навколишнього природного середовища і тенденції вирішення екологічних проблем на регіональному та національному рівнях, у тому числі і в Полтавській області, ставлять на чергу нові завдання в галузі кадрового забезпечення важливої екологічної сфери фахівцями нового покоління, спроможними на високому професійному рівні забезпечувати збереження, відтворення та раціональне використання природних ресурсів та технологій промислового і аграрного виробництва.

Одним із реальних та продуктивних джерел забезпечення професійної галузі такими фахівцями є вузівське навчання за напрямом підготовки «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», яке передбачає підготовку висококваліфікованих кадрів у галузі екології на інноваційній основі з когорти випускників загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів.

У зв'язку з виявами складових екологічної кризи і в полтавському регіоні, екологічними негараздами, необхідністю збереження природних комплексів та їх складових, оптимізації регіональної природно-заповідної мережі, розбудовою регіональної екомережі, здійснення еколого-просвітницької діяльності серед різних груп населення виникла нагальна потреба підготовки фахівців напряму «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» на базі природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Природничий факультет має вагомі традиції, які були закладені в різні часи існування факультету відомими вченими-педагогами такими як М.І. Гавриленко, П.Є. Сосін, А.П. Каришин, Д.С. Івашин, І.М. Голубинський, О.А. Стасилюнас, Р.В. Ганжа. Діяльність цих вчених та їх послідовників сприяла формуванню системи природоохоронної та екологічної освіти і виховання на природничому факультеті. Цей напрям нині інтенсивно розвивається сучасним поколінням професорсько-викладацького складу природничого факультету, в складі якого функціонують кафедри ботаніки та методики навчання біології, біології та основ здоров'я людини, хімії та методики викладання хімії, екології та охорони довкілля, педагогічної майстерності та менеджменту.

У 2006 році на природничому факультеті на базі кафедри екології та охорони довкілля відкрито напрям підготовки непедагогічного профілю 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр із 4-х річним терміном навчання за кваліфікацією еколог [5].

Підготовка фахівців даного напряму здійснюється з метою забезпечення потреб промислово-виробничих та аграрних підприємств, природоохоронних установ та служб Полтавської та інших областей у кадрах високої кваліфікації, які мають поглиблену фахову підготовку, володіють знаннями інноваційного характеру, мають досвід їх застосування при вирішенні професійних завдань.

Навчання в бакалавраті може використовуватися як форма підвищення професійного рівня особам, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст» і працюють у закладах, де виконання професійних функцій потребує наявності освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Із числа випускників у першу чергу формується резерв кандидатур для призначення на посади інструкторів, інженерів з екологічних питань, завідувачів лабораторіями, для яких є обов'язковою наявність вищої освіти.

Екологія – це наука з природничим фундаментом та міждисциплінарними взаємопроникненнями і зв'язками, що дозволяє плідно викладати її різноманітні напрямки у вузах кандидатам і докторам наук різного профілю: біологічного, сільськогосподарського, хімічного, географічного, медичного, геолого-мінералогічного, технічного, фізико-математичного, педагогічного, економічного, філософського, історичного, юридичного і, навіть, теологічного. Людство різними шляхами повинно встигнути зрозуміти, що треба зберегти біорізноманітність, що забезпечить і самозбереження. Рушійними силами,